

Sygn. akt I UK 505/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania Z. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.
o umorzenie należności z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 13 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Z.W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 13 maja 2015 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 20 w związku z art. 22 Konstytucji RP, przez ich błędną wykładnię i bezpodstawne niezastosowanie i „wydanie orzeczenia sprzecznego z prawem każdego człowieka, tj. zasadą wolności działalności gospodarczej, w sytuacji, gdy bezpodstawna jest ingerencja państwa w ww. wolność w postaci obowiązku ponoszenia przez rencistów i emerytów, w tym przez Wnioskodawcę składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w pełnym zakresie i uniemożliwianie im możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w ograniczonym zakresie, w szczególności, na pół etatu, z powodu obowiązku opłacania zawyżonych, nieproporcjonalnych do zakresu działalności składek na ww. ubezpieczenia”; art. 32 ust. 1 Konstytucji RP,

regulującego zasadę równości wobec prawa, przez jego bezpodstawne niezastosowanie w sytuacji, gdy „sprzeczne z ww. zasadą jest warunkowanie umorzenia należności, o których mowa w art. 1 ust 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, od nieposiadania na dzień wydania przedmiotowej decyzji niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r , a nadto odsetek od tych należności, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych oraz nakładanie obowiązku spłaty ww. należności w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji. Powyższe skutkuje dowolnym, a zarazem dyskryminującym potraktowaniem Obywateli, w tym Wnioskodawcy”; oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji RP, regulującego zasadę równości wobec prawa, przez jego błędną wykładnię i bezpodstawne niezastosowanie w sytuacji, gdy „sprzeczne z tą zasadą jest, dyskryminujące potraktowanie Wnioskodawcy przez brak umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych ww. składek oraz odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych, za inny okres, jak od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r., w szczególności za okres marca 2009 roku oraz kwietnia 2009 roku, podczas kiedy nie występują przesłanki, aby podmioty nie uiszczające ww. składek w jednym okresie były bardziej uprzywilejowane od tych, którzy, nie płacili ich w innym czasookresie”.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, „ponieważ skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”.

W uzasadnieniu wskazano: „Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego naruszenia art. 20 w związku z art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, regulującego prawo przysługujące każdemu obywatelowi, tj. zasadę wolności działalności gospodarczej. Nadto naruszył on rażąco art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, którego treść określa zasadę równości wobec prawa. W tym miejscu Wnioskodawca powołuje się na przepis art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, według którego przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej. Wskazuję, że art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej

Polskiej stanowi podstawę prawa podmiotowego o randze konstytucyjnej (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 29 kwietnia 2003 r., SK 24/02, Dz.U. z 2003 r. Nr 83, poz. 773). Podaję, że sprzeczny, *prima facie* z art. 20 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązek ponoszenia przez, rencistów i emerytów, w tym przez wnioskodawcę składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w pełnym zakresie i uniemożliwianie im możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w ograniczonym zakresie, w szczególności, na pół etatu. Powyższe determinuje, iż płacą oni wyższe składki na ww. ubezpieczenia, jak inne podmioty, których egzemplifikację stanowią pracownicy zatrudnieni na 1/2 etatu. Nadto wskazuję, że rażąco sprzeczne z zasadą równości wobec prawa jest warunkowanie umorzenia należności, o których mowa w art. 1 ust. 10 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą od nieposiadania na dzień wydania przedmiotowej decyzji niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., a ponadto odsetek od tych należności, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych oraz nakładanie obowiązku spłaty ww. należności w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji, co determinowało wadliwe rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego. Nadto sprzeczny *prima facie* z tą zasadą jest brak możliwości umorzenia należności powstałych z tytułu nieopłaconych ww. składek oraz odsetek za zwłokę, opłat prolongacyjnych, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych, za inny okres, jak od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 28 lutego 2009 r., w szczególności za okres marca 2009 roku oraz kwietnia 2009 roku”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.),

rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy podkreślić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616).

Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Zauważyć należy, że zaskarżona w niniejszej sprawie zaskarżona decyzja organu rentowego dotyczyła odmowy umorzenia obciążających wnioskodawcę należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz. 1551). W orzecnictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, że zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych wyznaczony jest zatem w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 września 2000 r., II UKN 685/99, OSNAPiUS 2002 nr 5, poz. 121 i z dnia 1 września 2010 r., III UK 15/10 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNP 2000 nr 15, poz. 601 i z dnia 13 października 2009 r., II UK 234/08, LEX nr 553692). Treść decyzji wyznacza więc zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji. Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie objęte treścią zaskarżonej decyzji, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do tejże decyzji (art. 477 § 2, art. 477¹⁴ § 2 i art. 477^{14a} k.p.c.).

Przedmiotem sporu nie były zatem kwestie dotyczące obowiązku podlegania przez rencistów i emerytów ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu i wysokości nałożonych z tego tytułu obciążeń składowych,

a jedynie to, czy spełnione zostały przesłanki wynikające z przepisów powyższego aktu prawnego uzasadniające umorzenie należności składkowych.

Z kolei, jeśliby uznać, że skarżący stawia zarzut sprzecznej z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP wykładni art. 1 ust. 10 i ust. 12 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, to, po pierwsze, te właśnie przepisy powinny stanowić podstawę skargi kasacyjnej, po drugie, tego rodzaju uchybienia nie sposób kwalifikować jako oczywistej obrazy przywołanych przepisów ustawy, gdyż prokonstytucyjna ich wykładnia wymagałaby pogłębionej i wieloaspektowej analizy prawnej. Nie sposób zatem twierdzić, że naruszenie tych przepisów ma charakter kwalifikowany i jest widoczne *prima facie*.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.